

KATARZYNA MAĆKOWSKA

WŁADZA USTAWODAWCZA
W KONSTYTUCJACH AMERYKAŃSKICH
STANÓW PÓŁNOCNO-ZACHODNICH
W LATACH 1791-1821

UWAGI WSTĘPNE

Tereny położone na zachód od pierwszych trzynastu stanów amerykańskich stały się – po utworzeniu unii na mocy Artykułów Konfederacji – przedmiotem roszczeń ze strony osób prywatnych oraz polem, na którym w praktyce miał sprawdzić się podział kompetencji między rządem wspólnym a poszczególnymi stanami¹. Ze względu na liczne konflikty powstające na tle zagospodarowania ziem zachodnich młode społeczeństwo zdecydowało o tym, iż to władza federalna ustali ramy prawne dla kształtowania nowych stanów. Nastąpiło to w dwóch istotnych aktach prawnych: Rozporządzeniu z 1785 r. (*Ordinance of 1785*) oraz Rozporządzeniu o organizacji ziem północno-zachodnich z 1787 r. (*Northwest Ordinance of 1787*). Wcześniej osadnicy na tych obszarach musieli uzyskać pozwolenie od stanu (kolonii), z którym wybrana ziemia sąsiedowała. W związku z tym wykształciły się dwa systemy zagospodarowywania nowych terenów. Na południe od Pensylwanii wymagano od potencjalnego osadnika wystąpienia do stanowego urzędu ziemskiego o odpowiednie upoważnienie, po czym należało samodzielnie wskazać dział

Dr KATARZYNA MAĆKOWSKA – adiunkt Katedry Historii Administracji, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; kierownik Kursu Prawa Amerykańskiego Centrum Prawa Amerykańskiego; e-mail: kzasepa@kul.lublin.pl

¹ Szerzej o historycznych zagadnieniach analizowanego okresu zob. w: G. B. T i n d a l l, D. E. S h i, *Historia Stanów Zjednoczonych*, Poznań 2002, s. 318-381.

kę oznaczyć za pomocą naturalnych znaków granicznych (drzewa, potoki, źródła, głązy), a ich opis złożyć w urzędzie ziemskim. Wówczas otrzymano patent na ziemię. W Nowej Anglii natomiast preferowano model kształtowania od razu całych miasteczek, tak zatem określony teren odgraniczony rzekami, jeziorami czy górami, dzielono na równe działki². Pewną formę kompromisu między tymi systemami oraz propozycję struktury władzy na „ziemiach zachodnich” przedstawił w 1784 r. Jefferson w formie Opinii o rządzie dla obszaru zachodniego (*Report of Government for the Western Territory*). W dokumencie tym stwierdzono, iż zważywszy na trwającą cesję ziem zachodnich między stanami a rządem federalnym:

osadnicy na obszarach tak nabytych i przekazanych do sprzedaży, powinni na własny wniosek lub z urzędu otrzymać od Kongresu upoważnienie ze wskazaniem miejsca i czasu, w których wolni i pełnoletni mężczyźni zgromadzą się w celu ustanowienia tymczasowego rządu, uchwałą konstytucję i prawa jakiegokolwiek ze stanów założycielskich, które to prawa wszelako będą zreformowane podczas zwykłego zgromadzenia ustawodawczego; powołają, przy zastrzeżeniu podobnej procedury, hrabstwa i miasteczka dla wyboru członków ich zgromadzenia prawodawczego. Jeśli zaś taki Stan zamieszka 20 tysięcy mieszkańców, a odpowiedni dowód na to przekazany zostanie do Kongresu, otrzymają od nich [od Kongresu – przyp. tłum.] upoważnienie ze wskazaniem czasu i miejsca do zwołania konwencji reprezentantów w celu ustanowienia dla siebie trwałej Konstytucji i Rządu³.

W dalszej części regulowano zasady, na których nowy stan mógł być włączony do konfederacji. Podstawową przesłankę do otwarcia właściwej procedury stanowiło zwiększenie się liczby ludności do poziomu najmniej zaludnionego stanu unii. Z chwilą zaś jej zakończenia, na nowy stan miało rozciągać się obowiązywanie Artykułów Konfederacji.

² R.A. B a r t l e t t, *The New Country. A Social History of the American Frontier, 1776-1890*, Londyn–Oxford–Nowy Jork 1974, s. 68-69.

³ That the settlers on any territory so purchased, and offered for sale, shall, either on their own petition, or on the order of Congress, receive authority from them with appointments of time and place for their free males of full age, within the limits of their state to meet together for the purpose of establishing a temporary government, to adopt the constitution and laws of any one of the original states, so that such laws nevertheless shall be subject to alteration by their ordinary legislature; and to erect, subject to a like alteration, counties or townships for the election of members for their legislature. That when any such State shall have acquired twenty thousand inhabitants, on giving due proof thereof to Congress, they shall receive from them authority with appointments of time and place to call a convention of representatives to establish a permanent Constitution and Government for themselves. Tłumaczenie wł. na podstawie tekstu dokumentu znajdującego się w: H.S. C o m m a g e r, *Documents of American History*, Nowy Jork 1958, s. 121-123.

Niewątpliwie najwięcej kontrowersji budziła propozycja Jeffersona, związana ze zniesieniem do 1800 r. niewolnictwa i przymusowego poddaństwa we wszystkich nowo utworzonych stanach. Klauzula ta wszakże upadła podczas głosowania w Kongresie, choć poparło ją aż sześć stanów.

Dokładny podział geograficzny obszarów zachodnich przedstawiono w Rozporządzeniu z 1785 r., którego pełna nazwa brzmiała: Rozporządzenie określające sposób podziału Ziemi na Terenach Zachodnich (*An Ordinance for ascertaining the mode of disposing of Lands in the Western Territory*). Zadanie to przekazano odpowiednio wykształconym nadzorcom – *surveyor*, reprezentującym każdy ze stanów. Według wspomnianego aktu prawnego nadzorcy

powinni dokonać czynności zmierzających do podziału przedmiotowego terytorium na miasteczka o powierzchni 6 mil kwadratowych poprzez wytyczenie linii biegnących dokładnie z południa na północ oraz kolejnych przecinających je w prawych narożnikach, najbliżej jak to możliwe, chyba że granice nabytków dawnych Indian wskazują, że może to być niewykonalne. Pierwsza linia biegnąca z południa na północ, jak wyżej opisano, rozpocznie się na rzece Ohio, w miejscu, które uznaje się za położone dokładnie na północ od zachodniego zakończenia linii biegnącej tak jak południowa granica Stanu Pensylwania; a pierwsza linia biegnąca na wschód i na zachód zacznie się w tym samym miejscu i rozciągać się będzie przez całe terytorium [...] Geograf [urzędnik w administracji federalnej – przyp. tłum.] wyznaczy miasteczka lub ułamkowe części miasteczek przy użyciu liczb rosnąco z południa na północ, zawsze rozpoczynając każdy podział od numeru 1; ponadto pola te zostaną zróżnicowane poprzez oznaczenie liczbami rosnącymi w kierunku zachodnim. Pierwsze pole rozciągające się od Ohio do jeziora Erie oznaczy się numerem 1⁴.

Rozporządzenie z 1785 r. wyznaczało szczegółowy sposób podziału ziem⁵ oraz kompetencje organów konfederacyjnych w tym właśnie zakresie. Należy zaznaczyć, iż na jego kanwie uchwalano w kolejnych latach akty prawne do-

⁴ The Surveyors [...] shall proceed to divide the said territory into townships of six miles square, by lines running due north and south, and others crossing these at right angles, as near as may be, unless where the boundaries of the late Indian purchases may render the same impracticable. The first line, running due north and south as aforesaid, shall begin on the river Ohio, at a point that shall be found to be due north from the western termination of a line, which has been run as the southern boundary of the State of Pennsylvania; and the first line, running east and west, shall begin at the same point, and shall extend throughout the whole territory. [...] The geographer shall designate the townships, or fractional parts of townships, by numbers progressively from south to north; always beginning with No. 1; and the ranges shall be distinguished by their progressive numbers to the westward. The first range, extending from the Ohio to the lake Erie, being marked No 1.; tłum. wł. na podstawie tekstu dokumentu znajdującego się w: H.S. C o m m a g e r, *Documents*, s. 123-124.

⁵ Szerzej na ten temat: R.A. B a r t l e t t, *The New Country*, s. 66-81.

tyczące zasiedlania nowych stanów. Jest to obecnie doskonale widoczne, gdy spojrzymy na równe linie znajdujące się na mapie Stanów Zjednoczonych.

Innych kwestii dotyczyło natomiast Rozporządzenie z 1787 r., na mocy którego Kongres wprowadził zasadę równouprawnienia obszarów kolonialnych. Znajdujemy w nim treści analogiczne do postanowień uchwalanych w pierwz przez kolonialne ciała ustawodawcze, a następnie przyjęte jako podstawowe zasady ustrojowe we wczesnych konstytucjach stanowych. Ilustruje to preambuła oraz trzy pierwsze artykuły powyższego dokumentu:

Celem rozszerzenia podstawowych zasad wolności obywatelskiej i religijnej, na których opierają się nasze republiki, ich prawa i konstytucje; celem zabezpieczenia i ustalenia na zawsze tych zasad, jako podstawy wszelkich praw, konstytucji i rządów, które odtąd tworzone będą na wspomnianym obszarze; wyżej wymieniona władza niniejszym oświadcza i zarządza, ażeby następujące artykuły były odtąd uważane za artykuły umowy między Stanami założycielskimi a mieszkańcami i Stanami wyżej wymienionego obszaru i ażeby na zawsze pozostały one niezmienione, chyba tylko za obopólną zgodą;

Art. 1. Żadna osoba, zachowująca się spokojnie i statecznie, nie może być na wyżej wymienionym obszarze prześladowana za swoje poglądy ani praktyki religijne.

Art. 2. Mieszkańcy wyżej wymienionego obszaru będą zawsze uprawnieni do korzystania z dobrodziejstw *Habeas Corpus* i sądów przysięgłych oraz do proporcjonalnego przedstawicielstwa ludowego i do postępowania sądowego według zasad prawa zwyczajowego. Każda osoba aresztowana ma prawo do zwolnienia za kaucją, z wyjątkiem przestępstw karanych śmiercią, kiedy istnieją oczywiste dowody lub poważne podejrzenie winy. Wszelkie grzywny winny być umiarkowane i nie powinno się stosować kar okrutnych ani niezwykłych. Nikt nie może być pozbawiony wolności lub mienia, chyba tylko z wyroku równych sobie obywateli, według prawa krajowego. Jeżeliby dobro publiczne nakazywało jakiegokolwiek osoby jej mienia, lub wymagało jej usług, wówczas osoba ta winna otrzymać pełne odszkodowanie. A równocześnie, celem słusznej ochrony praw i mienia, stwierdzamy i oświadczamy, że nie wolno na wyżej wymienionym obszarze uchwalić ani wprowadzić żadnego prawa, które by w jakikolwiek sposób ograniczało lub naruszało umowy i zobowiązania prywatne zawarte lub zaciągnięte uprzednio w dobrej wierze i bez podstęp.

Art. 3. Religia, moralność i wiedza, które są niezbędne dla praworządności i szczęścia ludzkości, jak również szkoły i inne środki nauczania winne być zawsze popierane. W stosunku do Indian należy zawsze kierować się dobrą wolą, ich ziemia i własność nie może im być nigdy odebrana bez ich zgody. Nigdy nie naruszymy ich własności, praw ni wolności, chyba tylko w słusznej z prawem zgodnej wojnie przez Kongres ulegalizowanej. Lecz od czasu do czasu należy tworzyć nowe prawa, sprawiedliwe i ludzkie, by naprawić krzywdy Indianom wyrządzone i by zachować z nimi przyjaźń i pokój⁶.

Owe postulaty zostały uwzględnione w konstytucjach nowych dziesięciu stanów położonych na północ od rzeki Ohio i na zachód od gór Alleghenów:

⁶ Cytat ten pochodzi z unikalnego wydania: *Podstawy wolności amerykańskiej*, [b.m.w., b.r.w.], znajdującego się w zbiorze Biblioteki Uniwersyteckiej KUL, sygn. 343 18 I.

Vermontu (1791), Kentucky (1792), Tennessee (1796), Luizjany (1812), Indiany (1816), Mississippi (1817), Illinois (1818), Alabamy (1819), Maine (1820) oraz Missouri (1821).

Warto zatem zaprezentować w tym miejscu strukturę władzy ustawodawczej pięciu spośród wyżej wymienionych stanów na podstawie normatywnego aspektu ich ustaw nadrzędnych⁷.

I. PREAMBUŁA

We wstępach do konstytucji stanów założycielskich młode republiki uzasadniały konieczność oderwania się od macierzystej Korony, podając często – wzorem Deklaracji Niepodległości – konkretne zarzuty skierowane przeciw postępowaniu angielskiego monarchy i parlamentu. Istotne jest to, iż odwoływano się w nich do koncepcji umów społecznych, wyrosłej na gruncie purytańskiego kontraktualizmu.

Preambuły konstytucji stanów zachodnich, powstałych w zupełnie innych okolicznościach, były o wiele krótsze i zapisane w tonie potwierdzającym fakt ich utworzenia za zgodą Kongresu, dzięki czemu – w przeciwieństwie do dokumentów z przełomu niepodległościowego – nie musiały zawierać elementu usprawiedliwienia podjętych kroków.

Najbardziej lakoniczne sformułowano preambułę do konstytucji Tennessee. Brzmiała ona następująco:

My, Naród obszarów Stanów Zjednoczonych położonych na południe od rzeki Ohio, posiadający prawo wstąpienia do Rządu Ogólnego jako Stan członkowski, zgodnie z Konstytucją Stanów Zjednoczonych i aktem cesji dokonany przez Stan Północna Karolina w oparciu o rozporządzenie o organizacji rządu na terytorium Stanów Zjednoczonych położonym na północny zachód od rzeki Ohio, niniejszym zarządzamy i ustanawiamy następującą konstytucję albo strukturę rządu, i wzajemnie potwierdzamy ukształtowanie się w wolny i niepodległy Stan nazwany Stanem Tennessee⁸.

⁷ Pomijam niedostępne w źródłach drukowanych oraz na stronach internetowych konstytucje stanów Kentucky, Maine, opracowaną przeze mnie konstytucję stanu Vermont w: *Historia Magistra Vitae. Księga Jubileuszowa ku czci Profesora Jerzego Flagi*, red. A. Dębiński, S. Wrzosek, K. Maćkowska, M. Kruszewska-Gagoś, Lublin 2007; konstytucję stanu Illinois opisaną przez Z. Wiktora w: *Illinois. Zarys rozwoju społeczno-politycznego*, Wrocław 1994, s. 49-71; z uwagi zaś na odnaleziony w źródłach drukowanych fragment konstytucji stanu Missouri, dokument ten przedstawię jedynie w aspekcie regulacji prawnych niewolnictwa.

⁸ We the People of the territory of the United States south of the River Ohio, having the right of admission into the General Government as a member State thereof, consistent with the

Charakterystyczne w tejże arendzie jest podkreślenie przynależności mieszkańców nowego stanu do społeczeństwa Stanów Zjednoczonych. Niezależnie zatem od imigracji europejskich przyjęto założenie rozciągłości praw dotychczasowych stanów (w tym przypadku Północnej Karoliny) na mieszkańców Tennessee, przynajmniej do czasu uchwalenia własnych ustaw. Było to, zresztą, zgodne z opisanymi wyżej wymogami zawartymi w rozporządzeniach władzy federalnej. Taki zapis oznaczał ponadto kontynuację praw federalnych obejmujących wcześniej utworzone stany. W praktyce, ze względu na obowiązywanie Konstytucji federalnej, miało to pewien wpływ na organizację nowego systemu rządów oraz na prawa i obowiązki jednostek. Przykładowo – stan Tennessee nie mógł wprowadzić swojego uregulowania w przedmiocie prawa upadłościowego, ponieważ dziedzinę tę ujęto w konstytucyjnym katalogu uprawnień rządu federalnego. W rezultacie użytego tutaj (oraz w pozostałych konstytucjach) słowa „niepodległy” nie należy utożsamiać z pojęciem występującym w konstytucjach stanów założycielskich. Tam bowiem rzeczywistość oznaczało ono powstanie odrębnego tworu państwowego. Po 1787 r. stosowano je jako synonim niezależności i autonomii charakteryzujący więź federacyjną.

W preambule do konstytucji Luizjany w pierwszej kolejności wskazano na Traktat Paryski zawarty 30 kwietnia 1803 r., jako podstawę prawną granic tego stanu, po czym szczegółowo podano ich przebieg. W dalszej części zaś na kanwie upoważnienia Kongresu podkreślono:

W celu zapewnienia wszystkim obywatelom poszanowania prawa do Życia, Wolności i własności, niniejszym zarządzamy i ustanawiamy następującą konstytucję lub strukturę rządu, i wzajemnie potwierdzamy ukształtowanie się w wolny i niepodległy Stan nazwany Stanem Luizjana⁹.

Constitution of the United States and the act of cession of the State of North Carolina, recognizing the ordinance for the government of the territory of the United States northwest of the river Ohio, do ordain and establish the following constitution or form of government, and do mutually agree with each other to form ourselves into a free and independent State by the name of the State of Tennessee; (tłum. wł.). Źródłem wszelkich cytatów pochodzących z konstytucji Tennessee jest tekst zamieszczony na następującej stronie internetowej: www.aoc.state.ky.us.

⁹ [...] In order to secure to all the citizens thereof the enjoyment of the right of Life, Liberty and property, do ordain and establish the following constitution or form of government, and do mutually agree with each other to form ourselves into a free and independent State, by the name of the State of Louisiana; (tłum. wł.). Źródłem wszelkich cytatów pochodzących z konstytucji Luizjany jest tekst zamieszczony na następującej stronie internetowej: www.wikisource.org.

Identyczne sformułowanie uwzględniono w preambule do konstytucji Missisipi¹⁰, również i w tym przypadku w tej części ustawy nadrzędnej opisano przebieg granic konstytuowanego stanu, powołując się przy tym na ustawowe upoważnienie Kongresu.

Reprezentanci społeczeństwa Indiany z kolei w taki oto sposób wyrazili cel uchwalenia konstytucji:

[...] dla ustanowienia Sprawiedliwości, rozpowszechniania dobrobytu i zapewnienia błogosławieństw wolności nam i naszym potomkom; niniejszym zarządzamy i ustanawiamy następującą konstytucję lub strukturę rządu, i wzajemnie potwierdzamy ukształtowanie się w wolny i niepodległy Stan nazwany Stanem Indiana¹¹.

Podobne powody przyjęcia konstytucji podano w preambule Alabamy:

dla ustanowienia sprawiedliwości, ochrony spokoju, w trosce o powszechne bezpieczeństwo, rozpowszechniania ogólnego dobrobytu i dla zapewnienia nam i naszym potomkom praw do życia, wolności i własności, niniejszym zarządzamy i ustanawiamy następującą konstytucję lub strukturę rządu, i wzajemnie potwierdzamy ukształtowanie się w wolny i niepodległy Stan nazwany Stanem Alabama¹².

Jak wynika z powyższego, elementarne zasady ustrojowe funkcjonujące od czasów kolonialnych rozprzestrzeniły się na północny zachód od rzeki Ohio: konstytucjonalizmu oznaczającego w tym przypadku wpisanie działania administracji państwowej w układ społeczny oraz poszanowania tych wartości,

¹⁰ [...] In order to secure to all the citizens thereof the enjoyment of the right of life, liberty and property, do ordain and establish the following constitution or form of government, and do mutually agree with each other to form ourselves into a free and independent State, by the name of the State of Mississippi; (tłum. wł.). Źródłem wszelkich cytatów pochodzących z konstytucji Missisipi jest tekst zamieszczony na następującej stronie internetowej: www.law.mc.edu.

¹¹ [...] in order to establish Justice, promote the welfare, and secure the blessings of liberty to ourselves and our posterity; do ordain and establish the following constitution or form of government, and do mutually agree with each other to form ourselves into a free and independent State, by the name of the State of Indiana; (tłum. wł.). Źródłem wszelkich cytatów pochodzących z konstytucji Indiany jest tekst zamieszczony na następującej stronie internetowej: www.in.gov.

¹² [...] in order to establish justice, insure tranquility, provide for the common defence, promote the general welfare, and secure to ourselves and our posterity the rights of life, liberty, and property, do ordain and establish the following Constitution, or form of government; and do mutually agree with each other to form ourselves into a free and independent State, by the name of State of Alabama; (tłum. wł.). Źródłem wszelkich cytatów pochodzących z konstytucji Alabamy jest tekst zamieszczony na następującej stronie internetowej: www.yale.edu.

których istnienie afirmował Jefferson w Deklaracji Niepodległości. Nie można zapomnieć o trójpodziale władzy wytyczającym demokratyczny porządek na każdym szczeblu rządów w Stanach Zjednoczonych. O ile jednak we wczesnych konstytucjach stanowych zasady tej nie wyrażano *expressis verbis*, a wypływała ona z konkretnych uregulowań, o tyle w ustawach nadrzędnych stanów zachodnich w większości przypadków – oprócz Tennessee – unormowano ją w odrębnym rozdziale (art. I konstytucji Luizjany, art. II konstytucji Indiany, art. II konstytucji Missisipi, art. II konstytucji Alabamy – wszystkie w identycznym brzmieniu: „Władza rządu Stanu [...] dzieli się na trzy odrębne działy, każde z nich powierzone oddzielnemu ciału urzędniczemu [...]”¹³). Co więcej, analiza poszczególnych przepisów na tle pierwszych trzynastu konstytucji stanowych wskazuje na inne jej rozumienie. Doświadczenia poziomu federalnego pozwoliły bowiem na skuteczniejsze zbilansowanie uprawnień władczych legislatywy, egzekutywy oraz władzy sądowniczej.

II. WŁADZA USTAWODAWCZA

W omawianych konstytucjach przyjęto bikameralny kształt legislatury. Zgromadzenie Ogólne – *General Assembly* – składało się z izby wyższej Senatu (*Senate*) oraz Izby Reprezentantów (*House of Representatives*). Nie ustalono stałej liczby ich członków, konstytucje te bowiem przewidywały obowiązek przeprowadzania co 5 lub 7 lat spisów ludności i korygowania ilości okręgów wyborczych w zależności od liczby rezydujących w nich mieszkańców, spełniających określone kryteria, np. wieku czy majątkowe.

¹³ The powers of government of the State [...] shall be divided into three distinct departments, and each of them be confided to a separate body of magistracy [...]; (tłum. wł.).

1. TERMINY WYBORÓW

Zgodnie z nurtem ukształtowanym już w okresie kolonialnym, również i w stanach zachodnich wprowadzono wybory powszechne do obu izb ciała ustawodawczego. Po dwóch wiekach eksperymentowania z formami samorządowymi, w pierwszej połowie XIX w. rozszerzył się stopień ich demokratyzacji poprzez zwiększenie grupy ludności uprawnionych do głosowania oraz wydłużenie kadencji legislatury, co teoretycznie miało zapewnić społeczeństwu większą kontrolę nad poczynaniami władzy.

Konstytucja Tennessee zawierała w tej materii następujące uregulowanie: „Pierwsze wybory na senatorów i posłów rozpoczną się w drugi czwartek najbliższego marca i będą trwały tego i następnego dnia, a kolejne wybory rozpoczną się w pierwszy czwartek sierpnia 1797 r. i będą trwały tego i następnego dnia; a potem wybory będą odbywać się raz na dwa lata w pierwszy czwartek sierpnia, a kończyć następnego dnia” (art. 1 § 5)¹⁴.

W Luizjanie ową sferę unormowano oddzielnie dla obu izb. „Członkowie Izby Reprezentantów będą trwać na służbie przez okres dwóch lat od dnia rozpoczęcia wyborów powszechnych” (art. 2 § 2)¹⁵. Posłowie zaś mieli „być wybierani w pierwszy poniedziałek lipca co dwa lata [...]” (art. 2 § 3)¹⁶. Członków Senatu z kolei wybierano na okres czterech lat, a podczas corocznych posiedzeń powoływano urzędników administracyjnych tej izby (art. 2 § 9)¹⁷. Elekcje miały miejsce w 14 okręgach wyborczych wymienionych w art. 2 § 10 konstytucji, a pierwsza z nich miała być „powszechna dla całego stanu i w tym samym czasie, w którym odbywają się wybory do Izby Reprezentantów” (art. 2 § 13)¹⁸.

¹⁴ The first election for senators and representatives shall commence on the second Thursday of March next, and shall continue for that and the succeeding day, and the next election shall commence on the first Thursday of August, 1797, and shall continue on that and the succeeding day; and forever after election shall be held once in two years, commencing on the first Thursday in August and terminating the succeeding day.

¹⁵ The Members of the House of Representatives shall continue in service for the term of two years from the day of the commencement of general election.

¹⁶ [...] be chosen on the first Monday in July every two years [...].

¹⁷ The members of the Senate shall be chosen for the term of four years, and when assembled shall have the power to choose its officers annually.

¹⁸ The first election for Senators shall be general throughout the state, and at the same time that the general election for Representatives is held [...].

Wedle konstytucji Indiany posłów wybierano co roku w będących okręgami wyborczymi hrabstwach w pierwszy poniedziałek sierpnia (art. 3 § 3)¹⁹. Elekcje senatorów oparto dodatkowo na zasadzie rotacyjności: „Senatorów wybiera się na trzy lata w pierwszy poniedziałek sierpnia, przez uprawnionych do głosowania na reprezentantów wyborców [...] podzieli się ich przez losowanie na trzy klasy; fotele senatorów z pierwszej klasy opróżni się po upływie pierwszego roku; drugiej klasy po upływie drugiego roku, a trzeciej klasy po upływie trzeciego roku, tak że jedna trzecia [...] może być odtąd corocznie wybierana” (art. 3 § 5)²⁰.

Analogiczne regulacje przyjęto w konstytucji Mississippi, bowiem wprowadzono tu coroczne wybory posłów: „członkowie Izby Reprezentantów są wybierani przez uprawnionych wyborców i będą służyć przez okres jednego roku od dnia rozpoczęcia się wyborów powszechnych, a nie dłużej” (art. 3 § 5)²¹. Termin tej elekcji przewidziano na pierwszy poniedziałek sierpnia i dzień po nim następujący (art. 3 § 6)²². Natomiast wybory do Senatu oparto, tak samo jak w konstytucji Indiany, na trzyletniej kadencji i corocznej rotacji składu trzech utworzonych w drodze losowania klas.

Zapisy w konstytucji Alabamy różniły się tylko jedną kwestią, dopuszczono w niej bowiem zmianę terminu wyborów do Izby Reprezentantów, a zatem także i Senatu przez odpowiednie ustawodawstwo (art. 3 § 3)²³.

A.F. MacDonald, autor ważnej publikacji z zakresu stanowych organów władzy, napisał: „Dictum Johna Adamsa, ‘gdzie kończą się coroczne wybory, tam zaczyna się niewolnictwo’, nie zyskało powszechnej aprobaty. W kon-

¹⁹ The Representatives shall be chosen annually, by the qualified electors of each county respectively on the first Monday of August.

²⁰ The Senators shall be chosen for three years, on the first Monday in August, by the qualified voters for Representatives [...]; they shall be divided by lot [...] into three classes; the seats of the senators of the first class shall be vacated at the expiration of the first year; the second class, at the expiration of the second year; and of the third class at the expiration of third year; so that one third [...] may be annually chosen forever thereafter.

²¹ The members of the House of Representatives shall be chosen by the qualified electors, and shall serve for the term of one year from the day of the commencement of the general election, and no longer.

²² The representatives shall be chosen every years, on the first Monday and the day following in August.

²³ The Representatives shall be chosen every year, on the first Monday and the day following in August, until otherwise directed by law.

stytucjach nowych stanów zachodnich dwuletnia kadencja dla gubernatorów i ustawodawców była regułą²⁴.

2. CZYNNE I BIERNE PRAWA WYBORCZE

Zasadniczo analizowane konstytucje stanowe wyraźnie wskazywały przesłanki zdolności wyborczej do ciała ustawodawczego. Konstytucja Tennessee w rozdziale poświęconym legislatywie dotyczyła czynnego prawa wyborczego jedynie w takim zakresie, na którym bazował podział na okręgi wyborcze, a zatem kryterium płacenia podatków. W odrębnym wszakże przepisie sformułowano w niej kryteria zdolności do głosowania (art. 3 § 1)²⁵:

- stan wolny;
- ukończenie 21. roku życia;
- zamieszkiwanie w granicach Tennessee;
- posiadanie tytułu własności do ziemi znajdującej się w okręgu wyborczym, w którym się głosowało albo zamieszkiwanie w tym okręgu przez 6 miesięcy bezpośrednio poprzedzających dzień wyborów.

Zawarto tu także szczegółowy katalog cech uprawniających do starania się o miejsce w legislatywie. Był on taki sam dla obu izb zgromadzenia i obejmował następujące cenzusy (art. 1 § 7)²⁶:

- płci (wyłączono kobiety);
- wieku (osiągnięcie 21. roku życia);
- domicylu (3-letni okres zamieszkiwania w stanie i roczny w hrabstwie, z którego kandydowano, bezpośrednio przed wyborami);
- majątkowy (tytuł własności do 200 akrów ziemi w danym hrabstwie).

W konstytucji Luizjany wprowadzono odrębne wymogi dla obu izb. Posłem mógł tu zostać: „wolny biały mężczyzna, obywatel Stanów Zjednoczonych, który osiągnął 21 rok życia i zamieszkiwał w stanie dwa lata po-

²⁴ Tłum. wł. na podstawie: A.F. M a c D o n a l d, *American state government and administration*, Nowy Jork 1936, s. 24.

²⁵ Every free men of the age of twenty-one years and upwards, possessing a freehold in the county wherein he may vote, and being an inhabitant of this state, and every free man, being an inhabitant of any one county in the state six month immediately preceding the day of election, shall be entitled to vote for members of the general assembly [...].

²⁶ That no person shall be eligible to a seat in the general assembly unless he shall have resided three years in the State and one years in the county immediately preceding the election, and shall possess in his own right in the county which he represents not less than two hundred acres of land, and shall have attained to the age of twenty-one years.

przedzające wybory, z czego ostatni rok w okręgu, z którego może być wybrany [...] posiadający na własność przynajmniej przez rok w tym okręgu majątek ziemski o wartości 500 dolarów podług ostatniego oszacowania” (art. 1 § 4)²⁷.

Kryteria te zastrzono wobec kandydatów na senatorów, ponieważ musieli oni mieć co najmniej 27 lat, zamieszkiwać Luizjanę przez minimum 4 lata poprzedzające wybory (w tym rok w konkretnym okręgu wyborczym) oraz posiadać majątek ziemski o wartości nie mniejszej niż 1000 dolarów (art. 1 § 12)²⁸.

Należy tu jeszcze wspomnieć o czynnym prawie wyborczym, które zgodnie z nadrzędną ustawą Luizjany przysługiwało (art. 1 § 8)²⁹:

- wolnym, białym mężczyznom;
- będącym obywatelami Stanów Zjednoczonych;
- którzy osiągnęli 21. rok życia;
- zamieszkującym stan przez rok przed wyborami;
- płacącym przez 6 miesięcy przed elekcją podatek stanowy.

W związku z koniecznością przyciągania nowych osadników, cenzusy te – oprócz dwóch pierwszych – nie obowiązywały wobec osób nabywających ziemię na obszarze Luizjany od rządu federalnego. Powyższy katalog wiązał wyborców do obu izb ustawodawczych.

Zdecydowanie bardziej demokratycznie ze względu na zasięg podmiotowy skonstruowano prawa wyborcze w Indianie. O wybór do Izby Reprezentantów mogli starać się mężczyźni, którzy „osiągnęli 21. rok życia, są obywatelami Stanów Zjednoczonych, mieszkańcami stanu rezydującymi w okręgu, z którego będą kandydować przynajmniej rok następujący po wyborach [...] chyba że ich

²⁷ No person shall be a Representative who, at the time of his election is not a free white male citizen of the United States, and hath not attained to the age of twenty one years, and resided in the state two years next preceding his election, and the last year thereof in the county for which he may be chosen [...], and has not held for one year in the said county or district landed property to the value of five hundred dollars agreeably to the last list.

²⁸ No person shall be a senator who, at the time of his election, is not a citizen of the United States, and who hath not attained to the age of twenty seven years; resided in this state four years next preceding his election, and one year in the district, in which he may be chosen; and unless he holds within the same a landed property to the value of one thousand dollars agreeably to the tax list.

²⁹ In all elections for Representatives every free white male citizen of the United States, who at the time being, hath attained to the age of twenty-one years and resided in the county in which he offers to vote one year not preceding the election, and who in the last six months prior to the said election, shall have paid a state tax, shall enjoy the right of an elector.

nieobecność wynika z federalnych lub stanowych obowiązków służbowych, a płacili w tym okresie stanowy albo lokalny podatek” (art. 3 § 4)³⁰.

Takie samo zastrzeżenie odnosiło się do potencjalnych senatorów, przy czym cenzus wieku wynosił w tym przypadku 25 lat, domicylu w Indianie, ale po wyborach – 2 lata, a w danym okręgu wyborczym – rok (art. 3 § 7)³¹. W rozdziale poświęconym władzy ustawodawczej nie zawarto żadnych przesłanek czynnego prawa wyborczego, ogólny dezyderat wolności i równości wyborów wpisano jedynie w Deklaracji Praw (art. 1 § 4)³².

Według konstytucji Mississippi nikt nie mógł zostać posłem, jeśli nie był „obywatелеm Stanów Zjednoczonych, rezydentem w stanie przez dwa lata przed wyborami, w tym ostatni rok w hrabstwie, mieście lub miasteczku, z którego będzie wybierany, nie osiągnął 22. roku życia; a także jeśli nie posiada w tym stanie tytułu własności do co najmniej 150 akrów ziemi albo udziału w nieruchomości o wartości 500 dolarów w chwili wyborów i przez 6 miesięcy przed nimi” (art. 3 § 7)³³. Wobec kandydatów do Senatu okres zamieszkiwania w Mississippi wydłużono do 4 lat, cenzus wieku podniesiono do 26 lat, a majątkowy podwyższono do 300 akrów ziemi lub udziału w nieruchomości o wartości 1000 dolarów (art. 3 § 14)³⁴.

³⁰ No person shall be a representative, unless he shall have attained the age of twenty-one years, and shall be a citizen of the United States, and an inhabitant of this state, and shall have resided within the limits of the County, in which he shall be chosen, one year next proceeding his election [...]; unless he shall have been absent on the public business of the United States, or of this state, and shall have paid a State or County tax.

³¹ No person shall be a senator, unless he shall have attained the age of twenty-five years, and shall be a citizen of the United States, and shall, next proceeding the election, have resided two years in the state, the last twelve months of which, in the county or district in which he may be elected; [...] unless he shall have been absent on the public business of the United States, or of this state, and shall moreover, have paid a state or county tax.

³² That elections shall be free and equal.

³³ No person shall be a representative unless he be a citizen of the United States, and shall have been an inhabitant of this state two years next preceding his election, and the last year thereof a resident of the county, city or town for which he shall be chosen, and shall have attained to the age of twenty-two years; and also, unless he shall told, in his own right, within this state, one hundred and fifty acres of land, or an interest in real estate of the value of five hundred dollars, at the time of his election, and for six months previous thereto.

³⁴ No person shall be a senator unless he be a citizen of the United States, and shall have been an inhabitant of this state four years next preceding his election, and the last year thereof a resident of the district for which he shall be chosen, and shall have attained to the age of twenty-six years; and also, unless he shall hold, in his own right, within the state, three hundred acres of land, or an interest in real estate of the value of one thousand dollars, at the time of his election, and for six months previous thereto.

Ciekawym rozwiązaniem na tle pozostałych konstytucji był katalog przesłanek uprawniających do głosowania. Otóż do cenzusu płci, wieku (osiągnięty 21. rok życia), domicyliu (rok w stanie, 6 miesięcy w okręgu wyborczym), obowiązku posiadania obywatelstwa amerykańskiego i przynależności do białej części wolnego społeczeństwa, dodano jeszcze konieczność albo zaciągnięcia się do wojska albo płacenia podatku stanowego lub lokalnego (art. 3 § 1)³⁵.

W tym kontekście odmienną zasadę wprowadzono w Alabamie, gdyż oprócz niemal identycznych pięciu pierwszych kryteriów (jedynie czas zamieszkiwania w okręgu wyborczym był inny i wynosił 3 miesiące) wyraźnie podkreślono, iż „żaden żołnierz, żeglarz lub marynarz służący w regularnej armii lub flocie Stanów Zjednoczonych nie będzie uprawniony do głosowania w jakichkolwiek wyborach” (art. 3 § 5)³⁶.

Bierne zaś prawo wyborcze do izby niższej przysługiwało (art. 3 § 4)³⁷:

- białym mężczyznom;
- obywatelom Stanów Zjednoczonych;
- zamieszkującym stan przez 2 lata poprzedzające wybory, w tym ostatni rok w danym okręgu wyborczym;
- którzy osiągnęli 21. rok życia.

W przypadku biernego prawa wyborczego do Senatu zmieniło się tylko kryterium wieku, senatorem mogła zostać bowiem osoba, która osiągnęła 27. rok życia (art. 3 § 12)³⁸.

Jak wynika z powyższego, mimo podobnych wzorców oraz wspólnych federalnych doświadczeń zakres praw wyborczych był w poszczególnych stanach dość zróżnicowany. Część stanów przyjęła koncepcje obowiązujące

³⁵ Every free, white male person of the age of twenty-one years or upwards, who shall be a citizen of the United States and shall have resided in this state one year next preceding an election, and the last six months within the county, city or town, in which he offers to vote, and shall be enrolled in the militia thereof [...] or, having the aforesaid qualification of citizenship and residence, shall have paid a state or county tax, shall be deemed a qualified elector.

³⁶ [...] Provided, that no soldier, seaman, or marine, in the regular army or navy of the United States, shall be entitled to vote at any election in this state.

³⁷ No person shall be a representative unless he be a white man, a citizen of the United States, and shall have been an inhabitant of this state two years preceding his election, and the last year thereof a resident of the county, city, or town for which he shall be chosen, and shall have attained the age of twenty – one years.

³⁸ [...] no person shall be a senator unless he be a white man, a citizen of the United States, and shall have been an inhabitant of this state two years preceding his election, and the last year thereof a resident of the district for which he shall be chosen, and shall have attained the age of twenty – seven years.

w Nowej Anglii, wprowadzając bardziej swobodny dostęp zarówno do korzystania z uprawnień do głosowania, jak i kandydowania na fotele w zgromadzeniu ustawodawczym. Część zaś podążyła w kierunku charakteryzującym stany południowe, akcentując obowiązek przynależności do warstwy białych i mających obywateli. Ta materia, zresztą, stała się już wówczas przedmiotem sporu na gruncie federalnym. Problem bowiem istnienia niewolnictwa zależał wprost od koncepcji afirmowanych w nowo powstających stanach zachodnich. Po przyjęciu do unii Alabamy jako 22. stanu, istniała równowaga między stanami zabraniającymi niewolnictwa a tymi, które na nie pozwalały. Stąd też pojawił się problem, gdy o wstąpienie do federacji wnosiło Missouri. Konstytucja tego stanu przewidywała, iż „zgromadzenie ustawodawcze nie może ustanawiać praw uwalnających niewolników bez zgody ich właścicieli; albo bez wypłacenia im przed uwolnieniem pełnego ekwiwalentu za tych niewolników w ten sposób uwolnionych” (art. 1 § 26 pkt 1)³⁹. Wzbudziło to niepokój stanów północnych, obawiających się w efekcie włączenia kolejnego stanu niewolniczego przewagi tej opcji w Kongresie. W rezultacie przyjęto w 1820 r. tzw. Kompromis Missouri, na mocy którego przyjęto dodatkowy stan Maine (część Massachusetts), jako obszar zakazujący niewolnictwa i objęto owym zakazem również teren Luizjany położony na północ od południowej granicy Missouri⁴⁰.

Jak wiadomo, rozwiązanie to nie przyniosło długotrwałego efektu, a sprawa niewolnictwa szybko doprowadziła do poważnego podziału federacji, skutkującego zmianą modelu więzi prawnej łączącej poszczególne stany⁴¹.

3. KOMPETENCJE

Zdecydowanie najistotniejszą funkcję pełnioną przez zgromadzenia stanowiło prawodawstwo⁴². Procedura ustawodawcza we wszystkich opisywa-

³⁹ The general assembly shall not have power to pass laws for the emancipation of slaves without the consent of their owners; or without paying them, before such emancipation, a full equivalent for such slaves so emancipated; (tłum. wł.); fragment konstytucji Missouri pochodzi z: H.S. C o m m a g e r, *Documents*, s. 226-227.

⁴⁰ M.J. R o z b i c k i, *Narodziny Narodu. Historia Stanów Zjednoczonych do 1861 roku*, Warszawa 1991, s. 268.

⁴¹ Szerzej na ten temat piszę w: *Spoleczne i ekonomiczne uwarunkowania modelu amerykańskiego federalizmu. Lata 1865-1901*, w: *Cywilizacja i kultura. Współczesne problemy*, red. J. Zimny, Stalowa Wola-Sandomierz 2007, s. 423-437.

⁴² Jako oddzielne zagadnienie należy potraktować uprawnienia ustrojodawcze, ograniczone koniecznością wyrażenia zgody na zebranie konstytuancy przez mieszkańców mających czynne prawa wyborcze.

nych aktach prawnych wyglądała identycznie. Projekty ustaw wносиły obie izby w równym stopniu, przy założeniu, iż izba niekorzystająca w konkretnym przypadku z inicjatywy, mogła je poprawiać, zmieniać lub odrzucać (np. art. 1 § 14 konstytucji Tennessee⁴³). Wyjątek od tejże reguły dotyczył podnoszenia dochodu w budżecie stanowym, co często wiązało się z nałożeniem nowych lub wyższych danin państwowych. W tej sferze inicjatywa ustawodawcza należała do izb niższych, a Senat mógł jedynie wnosić poprawki, pod warunkiem, iż były one ściśle powiązane ze sprawami finansów publicznych (np. art. 2 § 25 konstytucji Luizjany)⁴⁴.

Przedstawione projekty poddawano trzykrotnemu czytaniu oddzielnie w obu izbach, chyba że określona w konstytucji część izby, w której następowało czytanie, zrezygnowała z tego wymogu (4/5 według ustawy nadzędnej Luizjany, Missisipi, Alabamy oraz 2/3 według konstytucji Indiany). Następnie przegłosowany w obu izbach projekt przedstawiano do podpisu ich przewodniczącym (np. art. 3 § 17 konstytucji Indiany⁴⁵).

Kolejny etap stanowienia prawa odbywał się przed gubernatorem:

każdy projekt uchwalony przez obie izby zgromadzenia ustawodawczego będzie przedłożony gubernatorowi; jeśli ten zatwierdzi, podpisze go, lecz jeśli nie, zwróci go ze swoimi zastrzeżeniami do izby, w której był on wniesiony [...] która podejmie czynności w celu ich rozważenia; potem, większością ogólnej liczby przedstawicieli w tej izbie zgodzi się uchwalić projekt, przekaże go z zastrzeżeniami drugiej izbie, w której będzie on podobnie rozważony, jeśli zatwierdzi go większość ogólnej liczby przedstawicieli w tej izbie, stanie się prawem [...]. Jeśli projekt nie zostanie zwrócony przez gubernatora w ciągu pięciu dni, wyłączając niedziele, od momentu przedstawienia go, stanie się on prawem, tak jakby podpisał go gubernator [...] (art. 4 § 16 konstytucji Alabamy⁴⁶).

⁴³ Bills may originate in either house, but may be amended, altered, or rejected by the other.

⁴⁴ All bills for raising revenues shall originate in the House of Representatives, but the Senate may propose amendments as in other bills: provided that they shall not introduce any new matter under the color of an amendment which does not relate to raising a revenue.

⁴⁵ Every bill shall be read on three different days in each house, unless, in case of urgency, two-thirds of the house, when such bill may be depending, shall deem it expedient to dispense with this rule; and every bill having passed both house, shall be signed by the president and speaker of their respective house.

⁴⁶ Every bill which shall have passed both house of the general assembly shall be presented to the governor; if he approves he shall sign it, but, if not, he shall return it, with his objections, to the house in which it shall have originated, who shall [...] proceed to reconsider it; if, after such reconsideration, a majority of the whole number elected to that house shall agree to pass the bill, it shall be sent, within the objections, to the other house, by which it shall likewise be reconsidered, if approved by a majority of the whole number elected to that house, it shall become a law; [...]. If any bill shall not be returned by the governor within five

Obu izbom przysługiwało uprawnienie do pozbawienia wolności – na nieprzekraczający 48 godzin okres – osób niebędących członkami zgromadzenia, za niegodne lub nieodpowiednie zachowanie przed nimi albo za czynienie obstrukcji w ich postępowaniach (np. art. 3 § 20 konstytucji Mississippi⁴⁷).

Drugim istotnym uprawnieniem zgromadzeń prawodawczych unormowanym w większości przypadków w odrębnych rozdziałach, było przeprowadzenie procedury *impeachmentu*. Także i w tej sferze we wszystkich stanach zachodnich przyjęto taki sam mechanizm. Wyłączne prawo inicjatywy należało do izb reprezentantów (np. art. 4 § 1 konstytucji Tennessee⁴⁸). Rozprawy natomiast odbywały się przed izbami wyższymi, których członków obowiązywała wówczas specjalna przysięga. Skazanie następowało większością 2/3 głosów obecnych senatorów (z wyjątkiem Indiany, gdzie wymagano większości ogółu głosów) (np. art. 5 § 2 konstytucji Luizjany⁴⁹).

Procedurze *impeachmentu* podlegali gubernatorzy oraz wszyscy państwowi urzędnicy wskutek dopuszczenia się występku na sprawowanym urzędzie (np. art. 5 § 3 konstytucji Mississippi⁵⁰). W Indianie owo postępowanie wszczynano za zdradę, sprzedajność, popełnienie zbrodni lub innych ciężkich przestępstw i występków (art. 3 § 24⁵¹).

Należy dodać, iż zgromadzenia ustawodawcze mogły na mocy konstytucji uchylać swoje wewnętrzne regulaminy, ich obrady były co do zasady jawne, rejestrowane i publikowane, a wybrani przedstawiciele otrzymywali wynagrodzenie oraz ustalali wysokość poborów urzędników egzekutywy w ramach widełek uwzględnionych w najwyższych ustawach. Do władzy ustawodawczej należało ponadto ustalanie okresu sprawowania urzędów, jeśli brakowało odpowiednich zapisów konstytucyjnych. Jeśli konstytucja pomijała sposób odwoływania urzędników państwowych (oprócz gubernatora oraz sędziów

days, Sundays excepted, after it shall have been presented to him, the same shall be a law in like manner as if he had signed it [...] (tłum. wł.).

⁴⁷ Each house may punish by imprisonment, during the session, any person, not a member, for disrespectful or disorderly behavior in its presence, or for obstructing any of its proceedings; provided, such imprisonment shall not at any time exceed forty-eight hours.

⁴⁸ The house of representatives shall have the sole power of impeachment.

⁴⁹ All impeachments shall be tried by the Senate when pitting for that purpose, the senators shall be upon oath or affirmation, and no person shall be convicted without the concurrence of two third of the members present.

⁵⁰ The Governor and civil officers shall be liable to impeachment for any misdemeanor in office.

⁵¹ [...] on impeachment for, and conviction of treason, bribery, or other high crimes and misdemeanors.

sądu najwyższego i niższych sądów stanowych), to właśnie połączone izby mogły to uczynić na żądanie większości 2/3 głosów (art. 6 § 8 konstytucji Luizjany⁵²).

Warto wspomnieć, iż w niektórych stanach (np. w Missisipi) legislaturę wyposażono w kompetencję ustanawiania sądów kanclerskich, działających na podstawie zasady słuszności, oraz lokalnych sądów spadkowych czy nawet akceptowania rozwodów (np. Alabama).

ZAKOŃCZENIE

Przyłączanie się nowych stanów zachodnich do unii odbywało się na tle elementarnych wydarzeń, mających wpływ na funkcjonowanie Stanów Zjednoczonych: wojny z 1812 r., wzmocnienia władzy federalnej, orzeczeń wydawanych przez Sąd Najwyższy za prezydentury Marshalla. Zdarzenia te nie miały jednak większego wpływu na kształt przyjmowanych konstytucji stanowych. Mocno ugruntowana zasada elastyczności przyczyniła się do tego, iż najwyższe ustawy dotyczyły jedynie podstawowych kwestii, uszczegółowianych następnie nie tylko w drodze odpowiedniego prawodawstwa – jak w systemie kontynentalnym – ale przede wszystkim aktywności sądów stanowych i federalnego Sądu Najwyższego. Niemniej – jak zauważył Ch.A. Beard – „manufaktura prawa fundamentalnego stała się jednym z najważniejszych przemysłów stanowej polityki, skutkującym licznymi różnorodnymi doktrynami i przepisami”⁵³. Od strony formalnej opisywane dokumenty przypominały konstytucje z przełomu niepodległościowego. Merytorycznie zaś wprowadzały szereg zmian w statusie prawnym legislatury. Inne były już okoliczności zewnętrzne (brak zależności od Korony) i wewnętrzne (funkcjonowanie struktury federalnej). Po ogłoszeniu niepodległości pierwszych trzynastu stanów, chcąc zerwać z silną pozycją gubernatora z czasów kolonialnych, wyposażyło zgromadzenia ustawodawcze w liczne kompetencje, w tym takie, które tradycyjnie przysługiwały egzekutywie (np.: powoływanie

⁵² The Legislature shall determine the time of duration of the several public Office when such time shall not have been fixed by this Constitution, and all civil officers except the governor and judges of the superior and inferior courts shall be removable by an address of two thirds of the members of both houses, except those, the removal of whom has been otherwise provided for by this Constitution.

⁵³ Tłumaczenie wł. na podstawie: Ch.A. B e a r d, *American government and politics*, Nowy Jork 1932, s. 485.

urzędników, prawo łaski, zwierzchnictwo nad siłami zbrojnymi). Od 1791 r. przyjęto w tym zakresie istotne modyfikacje, kształtując o wiele bardziej zharmonizowany system władzy. W aspekcie normatywnym pozycja władzy ustawodawczej uległa osłabieniu w stosunku do rozwiązań implementowanych krótko przed i po 1776 r. Niewątpliwie był to wyraz pewnej demokratycznej dojrzałości przyspieszonej doświadczeniami szczebla centralnego.

THE LEGISLATIVE POWER
IN AMERICAN CONSTITUTIONS
IN THE YEARS 1791-1821

S u m m a r y

One of the important aspect of the development of the legislative power in the U.S. pertains to constitutional regulations of western states that had been created from 1791 till 1821: Vermont, Kentucky, Tennessee, Louisiana, Indiana, Mississippi, Illinois, Alabama, Maine, Missouri. The following article consists of the description of selected supreme acts. The general remarks about the process of purchasing new territories, the term of election and sessions, legislative structure, who may be elected and rights of general assemblies are hereby briefly presented. These article has been written on the basis of original texts of constitutions that presently can be found on websites.

Słowa kluczowe: władza ustawodawcza, stany zachodnie, senat, izba reprezentantów, konstytucje stanowe.

Key words: legislative powers, western states, senate, house of representatives, state constitutions.